

การทำให้บริสุทธิ์และตรวจสอบคุณสมบัติของเอนไซม์ปาเปนจาก
ยางมะละกอพันธุ์แขกดำ (*Carica papaya* Linn.)

นาย ทวีศักดิ์ วุฒิเวียงธรรม



ศูนย์วิทยพักร

วิทยานพณ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หลักสูตรเทคโนโลยีชีวภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-583-536-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018758

117366005

PURIFICATION AND CHARACTERIZATION OF PAPAIN FROM
LATEX OF PAPAYA (Carica papaya Linn.)



Mr. Taweesak Wuttiwiangtham

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Sciences

Programme of Biotechnology

Graduate School

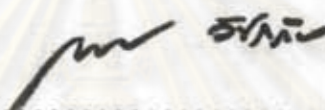
Chulalongkorn University

1993

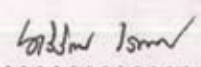
ISBN 974-583-536-6

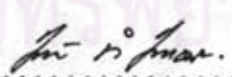
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การทำให้บริสุทธิ์และตรวจสอบคุณสมบัติของเอนไซม์ปาเปนจากยาง
มะละกอพันธุ์แขกดำ (*Carica papaya* Linn.)
โดย นาย ทวีศักดิ์ วุฒิเวียงธรรม
สาขาวิชา หลักสูตรเทคโนโลยีชีวภาพ
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินิจ ขาววิวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. จรียา บุญวัฒน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

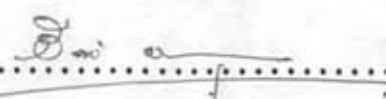

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ดAVOR วัชราชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ เร่งทิทัศน์)


..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินิจ ขาววิวรรณ)


..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. จรียา บุญวัฒน์)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สัตต์ พิษยกุล)



ทวิศกดิ์ วุฒิเวียงธรรม : การทำให้บริสุทธิ์และตรวจสอบคุณสมบัติของ เอนไซม์ปาเปนจากยางมะละกอพันธุ์แยกตัว (*Carica papaya* Linn.) (PURIFICATION AND CHARACTERIZATION OF PAPAIN FROM LATEX OF PAPAYA (*Carica papaya* Linn.)) อ.ที่ปรึกษา: ผศ. วิมล ชำวีวรรณ, รศ.ดร.จรรยา บุญญวัฒน์, 93 หน้า. ISBN 974-583-536-6

การแยกเอนไซม์ปาเปนให้บริสุทธิ์จากยางมะละกอพันธุ์แยกตัว โดยการตกตะกอนด้วยแอมโมเนียมซัลเฟตอิ่มตัว 45% ทำซ้ำที่ 30% แล้วตกตะกอนอีกครั้งด้วยโซเดียมคลอไรด์ 10% ตามลำดับ หลังจากนั้นนำไปแยกโดยขนาดโมเลกุลด้วย เซฟาเดกซ์ ๕-50 เจล ฟิลเทรชัน 2 รอบ สามารถแยกเอนไซม์ปาเปนออกจากโปรตีนอื่นที่คาดว่า เป็นเอนไซม์โตนิน (peak B) และมีความบริสุทธิ์เพิ่มขึ้น 1.50 เท่า ทดสอบความบริสุทธิ์โดย คาโทดิก โพลีอะคริลามิเด เจล อิเล็กโทรโฟเรซิส โด๊แถบโปรตีนเพียงแถบเดียว และมีตำแหน่งที่ตรงกันกับเอนไซม์ปาเปนมาตรฐาน (Sigma P.4762) ปาเปนบริสุทธิ์ที่ได้มีขนาดโมเลกุลประมาณ 22,000 ดาลตันโดยเซฟาเดกซ์ ๕-75 เจลฟิลเทรชันและมีแอกติวิตีจำเพาะ 0.42 CDU/mg ในสภาวะมาตรฐานที่ 40 °C. ซึ่งใกล้เคียงกับปาเปนมาตรฐาน ปาเปนบริสุทธิ์ที่แยกจากมะละกอพันธุ์แยกตัวมีข้อดีคือสามารถย่อยสลายเคซีนที่อุณหภูมิสูงถึง 80 °C. ที่ pH 7.5 และมีความเสถียรมากกว่า 80% เมื่อบ่มในช่วงอุณหภูมิ 0 - 70 °C. เป็นเวลา 30 นาที ก่อนทำปฏิกิริยาและมีความเสถียรต่อ pH ในช่วง pH 5.0 - 9.0 อุณหภูมิที่เหมาะสมในการเก็บรักษา คือ -20 °C. แอกติวิตีของปาเปนบริสุทธิ์จะลดลงเมื่อเติมสารประกอบโลหะหนัก 5 มิลลิโมลาร์ และถูกกระตุ้นให้เพิ่มขึ้นเมื่อเติมสารรีดิวซ์ เช่น เมอร์แคปโตเอทานอล โซเดียมไฮยาไนด์ ซิลิเตอิน โซเดียมโบรไฮด์และโปแตสเซียม เมตาโบรไฮด์ ความเข้มข้น 10 มิลลิโมลาร์ สารละลายเอนไซม์ peak B ซึ่งมีปริมาณมากกว่าปาเปนและแยกออกมา ก่อนในคอลัมน์ของเซฟาเดกซ์ ๕-50 น่าจะเป็นโคโมปาเปนเนื่องจากมีขนาดโมเลกุลประมาณ 35,000 ดาลตันและสามารถย่อยสลายเคซีนได้ดีที่ 80 °C. และ pH 7.0 รวมทั้งมีความเสถียรต่อ pH และอุณหภูมิที่คล้ายคลึงกับปาเปนบริสุทธิ์ จากการศึกษาจลนศาสตร์ของปาเปนและเอนไซม์ peak B พบว่า เอนไซม์ทั้งสองที่แยกได้สามารถย่อยสลายฟิโธไทด์ในเคซีนและ BSA ฟิโธเออร์ใน BAEE และฟิโธเอไมด์ใน BAPNA ได้ ปาเปนบริสุทธิ์และเอนไซม์ peak B แสดงค่า K_m สำหรับ เคซีนต่ำกว่า BSA แสดงว่า เอนไซม์ทั้งสองชนิดนี้สามารถย่อยสลายฟิโธไทด์ในเคซีนได้ดีกว่าใน BSA

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....
สาขาวิชา..... หลักสูตร เทคโนโลยีชีวภาพ
ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C326518 : MAJOR BIOTECHNOLOGY

KEY WORD: PAPAINE / PURIFICATION / PAPAINE LATEX (*Carica papaya* Linn.)

TAWEESEK WUTTIWIANGTHAM : PURIFICATION AND CHARACTERIZATION OF

PAPAINE FROM LATEX OF PAPAINE (*Carica papaya* Linn.) THESIS ADVISOR :

ASST. PROF. VINICH KHAMVIWATH, ASSO. PROF. JARIYA BOONJAWAT, Ph.D.,

93 pp. ISBN 974-583-536-6

Papain from latex of papaya (*Carica papaya* Linn.) cv. Khagdam was purified by serial precipitation in saturated ammonium sulfate 45%, 30% and 10% sodium chloride respectively. Papain was separated from other proteases, which was expected to be chymopapain (peak B) by molecular sieved on Sephadex G-50 gel filtration twice. The purity of papain is only 1.50 fold increased and showed a single band in cathodic polyacrylamide gel electrophoresis and corresponding with standard papain (Sigma P.4762). The molecular weight of pure papain was 22,000 dalton by Sephadex G-75 gel filtration with specific activity 0.42 CDU/mg assayed under standard condition at 40 °C, which is similar to standard papain. Pure papain from papaya cv. Khagdam showed maximum activity for casein hydrolysis at 80 °C pH 7.5, and high stability >80% at preincubation temperature of 0-70 °C 30 minutes. The pH stability of papain is in the range of 5.0 - 9.0 with optimal storage temperature at -20 °C. The enzyme activity was inhibited by heavy metals at 5 mM. concentration and activated by reducing agents such as mercaptoethanol, sodium cyanide, cysteine, sodium bisulfite and potassium metabisulfite at 10 mM. concentration. Enzyme solution of peak B was separated on Sephadex G-50 column earlier than papain with higher quantity and expected to be chymopapain because its molecular weight was 35,000 dalton, can hydrolyse casein at 80 °C and pH 7.0 and showed pH and temperature stability as well as pure papain.

Kinetics studies of pure papain and enzyme peak B indicated that both enzymes can hydrolyse peptide bond in casein and BSA, ester bond in BAEE and amide bond in BAPNA. The K_m of pure papain and enzyme peak B for casein are lower than BSA, indicating that both enzymes can hydrolyse peptide bond in casein better than BSA.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....

สาขาวิชา.....

2536

ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินิจ ขาววิวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือในด้านต่างๆในการวิจัย รวมทั้งช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จรียา บุญวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ เร่งพิพัฒน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. สัณฑ์ พณิชยกุล ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้สั่งสอนให้ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ขอขอบคุณ ภาควิชาชีวเคมี ที่ได้ให้ความสะดวกและความช่วยเหลือในด้าน สถานที่วัสดุอุปกรณ์ และสารเคมี

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ในภาควิชาชีวเคมีทุกท่านสำหรับความช่วยเหลือต่างๆในระหว่างทำงานวิจัย

ขอขอบคุณ คุณ สวรรุญา พันธุ์พุกข์ คุณ สันศณี จงจิตสำราญ และ คุณ อลิสา วังใน สำหรับความช่วยเหลือในระหว่างการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณ รัชนี บัวเกิด สำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับความอนุเคราะห์ด้านทุนวิจัย

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ และญาติพี่น้องทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน ความรัก กำลังใจ และความช่วยเหลือทุกอย่าง ต่อผู้เขียน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ด
คำย่อ	ท

บทที่

1	บทนำ	1
2	ครุภัณฑ์และวัสดุภัณฑ์	
2.1	ครุภัณฑ์	15
2.2	วัสดุภัณฑ์	16
2.3	ยางมะละกอที่ใช้ในการทดลอง	16
3	วิธีการทดลอง	
3.1	การกรีดและเก็บรักษายางมะละกอ	17
3.2	การเตรียมสารละลายยางมะละกอ	17
3.3	การวัดปริมาณโปรตีนโดยวิธีของไบยูเรต	18
3.4	การวัดแอกติวิตีของเอนไซม์	
3.4.1	การวัดแอกติวิตีของเอนไซม์โดยวิธีเคซินเป็นลิบสเตรต	18
3.4.2	การวัดแอกติวิตีของเอนไซม์โดยวิธี BAE เป็นลิบสเตรต	19
3.4.3	การวัดแอกติวิตีของเอนไซม์โดยวิธี BAPNA เป็นลิบสเตรต	20
3.5	ขั้นตอนในการทำให้เอนไซม์ป่าแปนบริสุทธิ์จากยางมะละกอพันธุ์แขกดำ	

3.5.1	การตกตะกอนด้วยแอมโมเนียมซัลเฟตและโซเดียมคลอไรด์	21
3.5.2	การจัดเกลือออกโดยวิธีโคอะไลซิส	22
3.5.3	การทำให้เอนไซม์ป่าเป็นบริสุทธิ์โดยเซฟาเดกซ์ จี-50 เจล ฟิลเทรชัน	22
3.6	การตรวจสอบความบริสุทธิ์ของเอนไซม์ป่าเป็นโดยวิธี คาโทดิก โพลีอะคริลาไมด์ เจล อิเล็กโตรโฟรีซิส	23
3.7	การหาน้ำหนักโมเลกุลของเอนไซม์ป่าเป็นโดยเซฟาเดกซ์ จี-75 เจล ฟิลเทรชัน	25
3.8	การศึกษาผลของ pH ที่มีต่อแอกติวิตีและความเสถียรของเอนไซม์	26
3.9	การศึกษาผลของอุณหภูมิที่มีต่อแอกติวิตีและความเสถียรของเอนไซม์	27
3.10	การศึกษาอุณหภูมิในการเก็บรักษาเอนไซม์ป่าเป็นที่ทำให้บริสุทธิ์แล้ว	27
3.11	การศึกษาผลของโลหะหนักและสารยับยั้งที่มีต่อแอกติวิตีของเอนไซม์ ป่าเป็นที่ทำให้บริสุทธิ์แล้ว	27
3.12	การศึกษาผลของสารเคมีต่างๆในการเร่งแอกติวิตีของเอนไซม์ ป่าเป็นที่ทำให้บริสุทธิ์แล้ว	28
3.13	การศึกษาจลนศาสตร์ของเอนไซม์	
3.13.1	เคซีน	28
3.13.2	Bovine Serum Albumin	28
3.13.3	BAEE	29
3.13.4	BAPNA	29
4	ผลการทดลอง	
4.1	ผลของการเก็บยางมะละกอสภาวะต่างๆ	30
4.2	ผลของการทำให้เอนไซม์ป่าเป็นบริสุทธิ์จากยางมะละกอสกัดขั้นแรกคา	
4.2.1	ผลของการตกตะกอนด้วยแอมโมเนียมซัลเฟตและ โซเดียมคลอไรด์	30
4.2.2	การทำให้เอนไซม์ป่าเป็นบริสุทธิ์โดยเซฟาเดกซ์ จี-50 เจล	

ฟิลเตรชันและการตรวจสอบความบริสุทธิ์ของเอนไซม์	34
4.3 ผลการหาค่าหนักโมเลกุลของเอนไซม์โดยเซฟาเดกซ์ จี-75 เจล	
ฟิลเตรชัน	41
4.4 ผลของ pH ที่มีต่อแอกติวิตีและความเสถียรของเอนไซม์	49
4.5 ผลของอุณหภูมิที่มีต่อแอกติวิตีและความเสถียรของเอนไซม์	53
4.6 ผลการศึกษาอุณหภูมิในการเก็บรักษาเอนไซม์ป่าแปนบริสุทธิ์	53
4.7 ผลของโลหะหนักและสารยับยั้งที่มีต่อแอกติวิตีของเอนไซม์ป่าแปน	
ที่ทำการบริสุทธิ์แล้ว	57
4.8 ผลของสารเคมีต่างๆในการเร่งแอกติวิตีของเอนไซม์ป่าแปน	
ที่ทำการบริสุทธิ์แล้ว	57
4.9 ผลการศึกษาจลนศาสตร์ของเอนไซม์	57
5 สรุปและวิจารณ์ผลการทดลอง	66
เอกสารอ้างอิง	76
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 กราฟมาตรฐานสารละลาย BSA สำหรับวิเคราะห์ปริมาณโปรตีน	
โดยวิธีของไบยูเรต	82
ภาคผนวกที่ 2 กราฟมาตรฐานของไทโรซีนสำหรับการวัดโปรตีนแอกติวิตี	
เมื่อใช้เคซีนเป็นสับสเตรต	83
ภาคผนวกที่ 3 การคำนวณแอกติวิตีของเอนไซม์โดยใช้ BAPNA เป็นสับสเตรต ..	84
ภาคผนวกที่ 4 การประมาณการต้นทุนในการผลิตยางมะละกออบแห้งและค่าใช้	
จ่ายในการทำให้เอนไซม์ป่าแปนบริสุทธิ์	85
ประวัติผู้เขียน	93

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1. ลำดับการคละมีโนของเอนไซม์ปาเปน	8
2. กลไกการทำงานของเอนไซม์ปาเปน	9
3. รูปแบบของแถบโปรตีนของเอนไซม์ปาเปนและโปรตีนอื่นในยางมะละกอจาก เอกสารต่างๆ	12
4. น้ายางมะละกอพันธุ์แขกดำสดและน้ายางมะละกอพันธุ์แขกดำที่ผ่านการอบแห้ง ที่ 50-55 องศาเซลเซียส	31
5. ผลของความเสถียรในการเก็บน้ายางมะละกอสดและยางมะละกอแห้งที่ อุณหภูมิต่างๆ	33
6. รูปแบบของแถบโปรตีนของสารละลายตะกอนที่ได้จากการตกตะกอนด้วย เกลือแอมโมเนียมซัลเฟตอิ่มตัวและเกลือโซเดียมคลอไรด์	36
7. รูปแบบของแถบโปรตีนของสารละลายส่วนน้ำที่ได้จากการตกตะกอนด้วย เกลือแอมโมเนียมซัลเฟตอิ่มตัวและเกลือโซเดียมคลอไรด์	37
8. รูปแบบของแถบโปรตีนของสารละลายยางมะละกอ, สารละลายตะกอน 10% โซเดียมคลอไรด์และเอนไซม์ปาเปนมาตรฐาน	38
9. ผลของการทำให้เอนไซม์ปาเปนบริสุทธิ์โดยคอลัมน์เซฟาเดกซ์ จี-50 ครั้งที่ 1	39
10. รูปแบบของแถบโปรตีนจากการทำคาโทดิก โพลีอะคริลาไมด์ เจล อิเล็กโตรโฟเรซิสของสารละลายที่ได้จากการแยกโดยคอลัมน์เซฟาเดกซ์ จี-50 ครั้งที่ 1	40
11. ผลของการทำให้เอนไซม์ปาเปนบริสุทธิ์โดยคอลัมน์เซฟาเดกซ์ จี-50 ครั้งที่ 2	42
12. รูปแบบของแถบโปรตีนจากการทำคาโทดิก โพลีอะคริลาไมด์ เจล อิเล็กโตรโฟเรซิสของสารละลายที่ได้จากการแยกโดยคอลัมน์เซฟาเดกซ์ จี-50 ครั้งที่ 2	43

13. รูปแบบของแถบเปรีตึนจากการทาคาเทคค โพลีอะคริลามึด เจล อึเลคทรวไฟเวรึชึองสารละลายเอนไวมึที่ไ้จากชั้นคือนตึนตึางๆในการทาคาให้ เอนไวมึบา เบนวฤษึทึจากยางมะลึกอึทึนอึ้แบกคาคา	45
14. ผลของการทานึ้ทึนทึนเลกึลของเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้วโดยคอลลึมนึ เชพาเดกชึ จึ-75	46
15. กราฟของคาคา K_{av} กับนึ้ทึนทึนเลกึลของเปรีตึนมาตรฐานและเอนไวมึบา เบน ที่ทาคาให้วฤษึทึแล้ว	47
16. ผลของการทานึ้ทึนทึนเลกึลของสารละลายเอนไวมึใน peak B โดยคอลลึมนึ เชพาเดกชึ จึ-75	48
17. กราฟของคาคา K_{av} กับนึ้ทึนทึนเลกึลของเปรีตึนมาตรฐานและสารละลายเอนไวมึ ใน peak B	50
18. ผลของ pH ที่มีตึอแอกตึวตึชึองเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้วและสารละลาย เอนไวมึใน peak B	51
19. ผลของ pH ที่มีตึอความเสถียรของเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้วและ สารละลายเอนไวมึใน peak B	52
20. ผลของอุณหภูมิที่มีตึอแอกตึวตึชึองเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้วและ สารละลายเอนไวมึใน peak B	54
21. ผลของอุณหภูมิที่มีตึอความเสถียรของเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้วและ สารละลายเอนไวมึใน peak B	55
22. ผลของความเสถียรในการเก็บวฤษึทึเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้ว ที่อุณหภูมิ 4 และ -20 องศาเซลเซียส	56
23. ผลของโลหะทึนทึนและสารยับยั้งตึางๆ ความเข้มข้น 5 มิลลึนลารึ ที่มีตึอ แอกตึวตึชึองเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้ว	58
24. ผลของสารเคมีชนิดตึางๆในการเร่งแอกตึวตึชึองเอนไวมึบา เบนที่ทาคาให้วฤษึทึแล้ว โดยใช้ความเข้มข้น 10 มิลลึนลารึ	59
25. กราฟ Lineweaver-Burk plot ของเอนไวมึบา เบนวฤษึทึที่ทาคาให้วฤษึทึแล้ว	

และสารละลายเอนไซม์ใน peak B โดยใช้เคซีนเป็นสับสเตรท	60
26. กราฟ Lineweaver-Burk plot ของเอนไซม์ปาเปนที่ทำการให้บริสุทธิ์แล้ว	
และสารละลายเอนไซม์ใน peak B โดยใช้ Bovine Serum Albumin เป็น	
สับสเตรท	61
27. กราฟ Lineweaver-Burk plot ของเอนไซม์ปาเปนที่ทำการให้บริสุทธิ์แล้ว	
และสารละลายเอนไซม์ใน peak B โดยใช้ BAEE เป็นสับสเตรท	62
28. กราฟ Lineweaver-Burk plot ของเอนไซม์ปาเปนที่ทำการให้บริสุทธิ์แล้ว	
และสารละลายเอนไซม์ใน peak B โดยใช้ BAPNA เป็นสับสเตรท	63



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย